

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของการสอนแบบสาธิตและฝึกปฏิบัติในการเตรียม
เต้านมของหญิงมีครรภ์ เพื่อใช้เลี้ยงบุตร" ได้ดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้นดังต่อไปนี้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ มารดาที่มาฝากครรภ์และคลอด
ในโรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีอายุการตั้งครรภ์ตั้งแต่ 32 สัปดาห์ เป็นต้นไป
2. เป็นการตั้งครรภ์ครั้งแรก
3. เป็นผู้คลอดสามัญไม่ได้ฝากครรภ์กับแพทย์คนใดเป็นพิเศษ
4. ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าไม่มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์
5. มีพื้นฐานการศึกษาอย่างต่ำจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 หรือสามารถ
อ่านออกเขียนได้

6. มีความตั้งใจที่จะเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และให้ความร่วมมือในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดมี 120 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ
60 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประชากรเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ เพื่อป้องกันการผิดพลาด
ในการรวบรวมข้อมูล เช่น คลอดผิดปกติ ก่อนกำหนด หรือล่าช้า เพื่อไว้ค้ำย ดังนั้น
ประชากรในกลุ่มทดลองได้เลือกไว้ 110 คน กลุ่มควบคุม 100 คน

1. กลุ่มทดลอง ได้แก่ มารดาที่ได้รับการสอนโดยผู้วิจัย ในเรื่องการเตรียม
เต้านมมารดาในระยะก่อนคลอด ด้วยวิธีสาธิต และได้ฝึกปฏิบัติตนเกี่ยวกับการเตรียมเต้านม
ทุกขั้นตอนตามบันทึกการสอนและคู่มือฝึกปฏิบัติตนสำหรับมารดาที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

2. กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับคำแนะนำก่อนคลอด โดยผู้วิจัย ซึ่ง
มาคลอดที่โรงพยาบาลแห่งเดียวกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. เครื่องมือในการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองขึ้นมาเอง ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการสอนเรื่อง "การเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร" เป็นบันทึกการสอนที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหาเกี่ยวกับกายวิภาคศาสตร์ และสรีระวิทยาของเต้านม การเปลี่ยนแปลงในระยะตั้งครรภ์และวิธีการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตรในระยะสุดท้ายของการตั้งครรภ์ ซึ่งมีการกำหนดกิจกรรมของการเรียนการสอน สื่อการสอน และแนวทางการประเมินผลการสอน ซึ่งใช้เวลาสำหรับการสอนนานประมาณ 30 ถึง 45 นาที

2. คู่มือสำหรับการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตรในระยะก่อนคลอด เป็นคู่มือที่แจกให้มารดานำเอาไปปฏิบัติที่บ้านก่อนคลอด ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนการเตรียมเต้านมทั้งหมดมีรูปภาพประกอบคำบรรยายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้อง

การสร้างเครื่องมือในการทดลอง

ขั้นตอนของการสร้างแบบบันทึกการสอนเรื่อง "การเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร" และคู่มือการเตรียมเต้านมมารดาในระยะก่อนคลอดนั้น คือ

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมจากเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของเพื่อรวบรวมแนวความคิดในการสร้างแบบบันทึกการสอนและคู่มือการเตรียมเต้านมของมารดาในระยะก่อนคลอด

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการแพทย์และพยาบาลทางสูติศาสตร์

3. สร้างแบบบันทึกการสอนและคู่มือการเตรียมเต้านมมารดาโดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบบันทึกการสอน และคู่มือการเตรียมเต้านมมารดาไปทดสอบหาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพยาบาลและ

การศึกษาพยาบาล โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำไปปรึกษาและขอคำแนะนำโดยตรง หลังจากได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแล้ว จึงได้นำเอาไปใช้ในการทดลองต่อไป (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลขึ้นเอง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และสังเกตอาการของมารดาในระยะหลังคลอดมีทั้งหมด 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ แบบสอบถามสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบสถานะภาพของมารดาในด้านอายุ อาชีพ และการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลที่ต้องการทราบเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของมารดาเกี่ยวกับการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยมีคำถามรวมทั้งหมด 10 ข้อ เป็นคำถามมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ มีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว ซึ่งถ้าตอบถูกจะได้คะแนน 1 ถ้าตอบผิดได้คะแนน 0

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลที่ต้องการทราบเกี่ยวกับความเชื่อถือและความคิดเห็นของมารดาที่มีต่อการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร โดยใช้การสัมภาษณ์ โดยมีคำถามชนิดใช้มาตรากำหนดค่า ทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งได้กำหนดค่าของคะแนนดังนี้ คือ

ได้คะแนน 3 ถ้ามารดาเห็นด้วยกับข้อความแสดงออกในเชิงบวก หรือถ้ามารดาปฏิเสธข้อความแสดงออกในเชิงลบ

ได้คะแนน 2 ถ้ามารดาแสดงความลังเล ไม่แน่ใจ

ได้คะแนน 1 ถ้ามารดาปฏิเสธข้อความแสดงออกในเชิงบวก หรือถ้ามารดาเห็นด้วยกับข้อความที่แสดงออกในเชิงลบ

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลที่ต้องการทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติของมารดาเกี่ยวกับการเตรียมเต้านมมารดาในระยะก่อนคลอด โดยใช้การสัมภาษณ์ โดยมีคำถามทั้งหมด 7 ข้อ เป็นคำตอบให้ตอบว่าเคยปฏิบัติหรือไม่เคยปฏิบัติ ถ้าเคยปฏิบัติได้คะแนน 1 ถ้าไม่เคยปฏิบัติได้คะแนน 0

ตอนที่ 5 เป็นข้อมูลที่ต้องการทราบเกี่ยวกับการเกิดอาการแทรกซ้อนของ
 เต้านมในระยะหลังคลอด ซึ่งใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตอาการร่วมด้วย โดยผู้วิจัยเอง
 โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งใช้วิธีสังเกต 7 ข้อ และใช้วิธีการสัมภาษณ์ 3 ข้อ โดย
 ได้กำหนดค่าของอาการต่าง ๆ คือ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

- ถ้ามารดามีอาการปกติ ได้คะแนน 0
- ถ้ามารดามีอาการแทรกซ้อนน้อยมาก ได้คะแนน 1
- ถ้ามารดามีอาการแทรกซ้อนปานกลาง ได้คะแนน 2
- ถ้ามารดามีอาการแทรกซ้อนมาก ได้คะแนน 3

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์และสังเกตอาการของมารดาขึ้นใช้เองโดยดำเนินการ
 การเป็นขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม เอกสาร การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
 เตรียมเต้านมมารดา การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ตลอดจนอาการแทรกซ้อนของเต้านมที่
 เกิดขึ้นตลอดจนเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมเป็นแนวความคิดในการ
 สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตของมารดาในระยะหลังคลอด

2. ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลทางสูติศาสตร์
 พร้อมทั้งได้ออกสังเกตอาการของมารดาในระยะหลังคลอดเพื่อนำมาประกอบในการสร้าง
 แบบสัมภาษณ์และสังเกตมารดาในสถานะที่เป็นจริงหลังคลอด

3. สร้างแบบสัมภาษณ์และสังเกตอาการของมารดาโดยให้มีเนื้อหาครอบคลุม
 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนี้ไปทดสอบหาความตรงตามเนื้อหา
 โดยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการพยาบาลทั้งด้านการศึกษาพยาบาลและ
 การพยาบาลทางคลินิก ให้เป็นผู้ตรวจสอบรวมทั้งหมด 8 ท่าน (ดูรายละเอียดใน
 ภาคผนวก)

เมื่อเลือกผู้ทรงคุณวุฒิได้แล้ว ผู้วิจัยให้นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำไปเอง เพื่อต้องการชี้แจงเนื้อหาและรายละเอียดของแนวทางการวิจัย เมื่อได้รับการตรวจสอบเนื้อหาแล้ว ผู้วิจัยให้นำเอามาแก้ไขตามคำเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดความตรงตามเนื้อหาให้มากที่สุด

5. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทดลองใช้กับมารดาในระยะหลังคลอด จำนวน 10 คน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้เครื่องมือที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ โดยใช้เกณฑ์ คือ ความเข้าใจในภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์มารดาภายหลังคลอด

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง เป็นลำดับดังนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปพบผู้อำนวยการโรงพยาบาลราชวิถี เพื่อขออนุญาตเข้าทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากมารดาที่มารับบริการของโรงพยาบาล

2. เข้าพบและขออนุญาตหัวหน้าพยาบาลแผนกฝากครรภ์ เพื่อทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะที่กำหนดไว้ โดย

กำหนดให้แต่ละวันเป็นวันเลือกกลุ่มทดลอง 1 วัน วัลถัดไปเป็นวันเลือกกลุ่มควบคุม 1 วัน สลับกันไป ทั้งนี้ เพื่อต้องการแยกกลุ่มสอน และไม่สอนออกจากกัน เมื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แล้วได้คิดบัตรทำเครื่องหมายแยกกลุ่ม และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกคนทราบว่า เป็นมารดาอยู่ในโครงการวิจัย

3. ได้ทำการสอนมารดาในกลุ่มทดลองด้วยวิธีสาธิตและฝึกปฏิบัติ โดยจัดกลุ่มสอนครั้งละ 3 - 5 คน ใช้เวลาในการสอนประมาณ 30 - 45 นาที

4. สาธิตวิธีการเตรียมเต้านมให้ถูกวิธีทุกขั้นตอนและให้มารดาได้ฝึกปฏิบัติให้ดูจนแน่ใจว่าเตรียมได้ถูกต้อง

5. เปิดโอกาสให้มารดาได้ซักถามข้อข้องใจ และอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน
ในกลุ่ม

6. แจกคู่มือการเตรียมเต้านมมารดาในระยะก่อนคลอด เพื่อนำไปฝึกปฏิบัติ
ไปจนกระทั่งถึงกำหนดคลอดที่โรงพยาบาล พร้อมกับวิธีบันทึกจำนวนครั้งของการปฏิบัติ

ระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกมารดากลุ่มตัวอย่างนานประมาณ 2 สัปดาห์

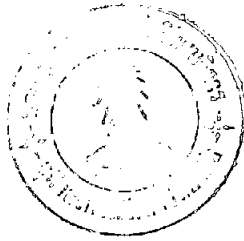
การรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทราบวามารดากลุ่มตัวอย่างมาคลอดแล้ว (4 – 6 สัปดาห์ หลังจาก
คลอดร่วมมือในการทำวิจัย) ผู้วิจัยได้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ คือ

1. วันแรกหลังคลอด ผู้วิจัยขึ้นไปพบมารดาหลังคลอดทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่ม
ทดลอง เพื่อเก็บข้อมูลทางด้านอาการแทรกซ้อนของเต้านม โดยใช้วิธีการสังเกตก่อนแล้วจึง
สัมภาษณ์ทีหลัง เพื่อเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเปรียบเทียบกับอาการในวันที่ 3 หลังคลอด

2. วันที่สามหลังคลอด ผู้วิจัยขึ้นไปพบมารดา กลุ่มเดียวกันนี้เพื่อเก็บข้อมูลของ
อาการแทรกซ้อนของเต้านม หลังจากนั้นจึงใช้วิธีสัมภาษณ์ เพื่อได้ข้อมูลส่วนบุคคล และทาง
ด้านความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเตรียมเต้านมในระยะก่อนคลอด ผู้วิจัย
ต้องขึ้นสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจากมารดาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทุกวัน จนได้
ครบจำนวนกลุ่มละ 60 คน

ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและติดตามผลจนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 120 คน
ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน (13 กุมภาพันธ์ ถึง 31 พฤษภาคม 2524)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตอน ๆ ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 นำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล เป็นตารางเปรียบเทียบข้อควรระวัง

ตอนที่ 2 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ของการเตรียมเต้านมมารดาเพื่อใช้เลี้ยงบุตร โดยหาค่าเฉลี่ยของมารดาแต่ละกลุ่ม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ตัดสินระดับความรู้ของมารดา ดังนี้

ถ้ามารดาได้คะแนน 8.00 - 10.00 แสดงว่า มารดามีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมเต้านมอยู่ในระดับดี

ถ้าได้คะแนน 6.00 - 7.00 แสดงว่า มารดามีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมเต้านมอยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 5.00 ลงไป แสดงว่ามารดามีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมเต้านมอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อถือและความคิดเห็นของมารดาโดยหาค่าเฉลี่ยของมารดาแต่ละกลุ่ม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ตัดสินความเชื่อของมารดาเป็นรายข้อดังนี้

ถ้าได้คะแนน 1.00 - 1.50 แสดงว่ามารดามีความเชื่อในเชิงลบ

ถ้าได้คะแนน 1.51 - 2.50 แสดงว่ามารดามีความลังเลไม่แน่ใจ

ถ้าได้คะแนน 2.51 - 3.00 แสดงว่ามารดามีความเชื่อในเชิงบวก

สำหรับเกณฑ์ตัดสินความเชื่อโดยส่วนรวมกำหนดดังนี้คือ ถ้าคะแนนอยู่ระหว่าง 10.00 - 15.00 แสดงว่ามารดามีความเชื่อในเชิงลบ ถ้าคะแนนอยู่ระหว่าง 15.10 - 25.00 แสดงว่ามารดามีความลังเลไม่แน่ใจ ถ้าคะแนนอยู่ระหว่าง 25.10 - 30.00 แสดงว่ามารดามีความเชื่อในเชิงบวก

ตอนที่ 4 นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของมารคาโดยหาค่าเฉลี่ยของมารคาแต่ละกลุ่ม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ถ้าได้คะแนน 5 - 7 ถือว่ามีการปฏิบัติที่ดี

ถ้าได้คะแนนต่ำกว่า 5 ถือว่ามีการปฏิบัติไม่ดี

ตอนที่ 5 เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอาการแทรกซ้อนโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมารคาแต่ละกลุ่ม¹ โดยมีข้อความทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งใช้สังเกต 7 ข้อ และใช้วิธีการสัมภาษณ์ 3 ข้อ โดยได้กำหนดค่าคะแนนของอาการต่าง ๆ ดังนี้คือ

เกณฑ์ตัดสินอาการแทรกซ้อนของเจ้านม

ถ้าได้คะแนน 0 ถือว่าไม่มีอาการแทรกซ้อน

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 0.01 ถึง 1.00 ถือว่ามีอาการแทรกซ้อนน้อย

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 1.01 ถึง 2.00 ถือว่ามีอาการแทรกซ้อนปานกลาง

ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 2.01 ถึง 3.00 ถือว่ามีอาการแทรกซ้อนมาก

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้ ความเชื่อ การปฏิบัติ และอาการแทรกซ้อนของมารคาทั้ง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบโดยใช้ค่าที (t - test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

¹ Richard P. Runyan, and Audrey Haber, Fundamental of Behavioral Statistics 2nd ed. (Reading, Massachusetts : Addison Wesley Publishing Co., 1971), p. 76.

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ย} \\ \sum X &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด} \\ N &= \text{จำนวนมารดาในกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร

$$SD = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \bar{X}^2}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } SD &= \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ \sum X^2 &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง} \\ N &= \text{จำนวนมารดาในกลุ่มตัวอย่าง} \\ \bar{X} &= \text{ค่าเฉลี่ย} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 2.1 \text{ ตั้งสมมติฐาน} & H_0 : \mu_1 = \mu_2 \\ \text{กึ่งนั้น} & H_1 : \mu_1 - \mu_2 = 0 \end{aligned}$$

2.2 คำนวณส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของค่าเฉลี่ยจากสูตร

$$S_p = \sqrt{\frac{(N_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}}$$

¹ Ibid.

² Ronald E. Walpole, Introduction to Statistics, 4th

2.3 ค่าจำนวนอัตราส่วนวิกฤตจากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{Sp \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}}$$

ในเมื่อ t = อัตราส่วนวิกฤต

\bar{X}_1 = ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

\bar{X}_2 = ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

Sp = Pool Standard deviation หรือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของค่าเฉลี่ย

n_1 = จำนวนประชากรกลุ่มทดลอง

n_2 = จำนวนประชากรกลุ่มควบคุม

S_1 = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง

S_2 = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

3.4 เปรียบเทียบค่า t ที่คำนวณได้กับค่า t จากตาราง ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าค่าที่ได้จากตาราง ที่ระดับนัยสำคัญที่กำหนดให้ หมายความว่าไม่รับสมมุติฐาน ดังนั้นค่าสถิตินั้นไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. การคำนวณหามัธยฐานของจำนวนครั้งของการปฏิบัติ เพื่อแบ่งกลุ่มมารดา ออกเป็นกลุ่มที่มีการปฏิบัติมากครั้ง และกลุ่มที่มีการปฏิบัติน้อยครั้ง นั้นใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์²

¹ Ibid.

² วัลลภ พิชาภิบาล และสมจิต วัฒนายากุล สถิติสำหรับนักสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521) หน้า 47.